

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80
Uredništvo i uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijanske Krajine
LJUBLJANA Eriavčeva 4a

GLASILLO SAVEZA

JUGOSLOVENSKIH

ISTRE

EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

ZAPISNIK ZA GOD. 1938

Tako se zove mala knjižica pisana hrvatskim jezikom, a izdana u Trstu od Družbe sv. Mohora, ili kako to piše na naslovnoj strani: »Trieste 1938 — Izdalno društvo: Sodalizio S. Ermacora!« Prvi članak u toj knjižici glasi: »Kraljevska obitelj«. Drugi članak nosi naslov: »Što treba da znamo u ovoj godini« s podnaslovima Godišnje dobi, Pomične svetkovine, Zabranu svečanog pirovanja, Zapovjedni blagdani, Državni blagdani, Gradjanske godišnjice. — Na trećoj strani »Pomrćine«, a na četvrtoj »Biljegovanje računa«. Na sljedećoj su poštanske tarife, a dalje »Siječanj — januar; veljača — februar itd.

I dosta. Knjižica je gotova, 32 stranice. Da, na koricama je još i reklama za molitvenike »Oče naš« — »Oče, budi volia tvoja« i »Idimo za Isusom«.

Prolazeći tako ovih božićnih praznika kroz osvijetljene gradske ulice krate izlozima knjiga, knjiga u svim veličinama, u svim bojama i sa svim mogućim sadržajima, nehotice stavljamo taj naš »Zapisnik za 1938« pokraj njih.

Zamislite jednog časa tu malu, praznu knjižicu u izlogu velike zagrebačke knjižare...

Ili — stavite pred sebe taj »Zapisnik za 1938 godinu« Pred sebe na stol. I zamislite se malo. I dovedite sve u vezu — uzroke sa posljedicama i posljedice s uzrocima.

Pustimo tu malu, praznu knjižicu, da govoriti: I ne prekidajmo je našim zasićenim upadicama. Neka priča.

I iz te priče izvucimo pouku!

Siromašnih, neuglednih, praznih tridesetak stranica te skromne knjižice — hrvatske knjižice izašle u Trstu — priča nam mnogo više nego debeli sveči luksuzno ukrašenih knjiga.

Kada se bude moglo, javit ćemo vam priču te male knjižice.

A do tada — izvucimo pouku mi koji smo ovdje i iz ovih odlomaka o toj maloj, skromnoj knjižici. (t. p.).

VIJESTI NAŠEG LISTA
U EMISIJAMA VELIKIH EVROPSKIH
RADIOSTANICA

Zagreb, 1. januara 1938. — Jučer, na Silvestrovo, jedna velika evropska radiostanica koja daje emisije na raznim jezicima, citirala je nekoliko vijesti iz našeg lista. Spomenuto je da su vijesti iz »Istre«, organa emigranata iz Julijanske Krajine, koji izlazi u Zagrebu. Emisija je bila na talijanskom jeziku.

TRIE IZLETI IZ JULIJSKE KRAJINE
V JUGOSLAVIJO

Za božićne praznike je obiskalo Slovenijo 225 Goričanov. Odpeljali so se u petek 24. decembra zjutraj in po dolgorajni vožnji so prišli v Ljubljano še popoldne. Vrnili so se v torek 28. deceta pot pa nekoliko hitreje, ker so prišli v Gorico v teku petih ur. Za božične praznike in na novo leto sta prišla dva vlaka Tržačanov. Z njimi se je pripeljalo tudi mnogo Kraševcev. Prvi vlak se je vrnil domov na Silvestrovo. (Agis)

NARUČITE ĐEPNI KOLEDAR
»SOČA« ZA 1938 GOD.

U njemu ćete naći sve što emigrantu treba da zna o sticanju državljanstva, o dozvolama boravka i zaposlenja, o regulisanju vojne obaveze itd. Kalendar je ukušno opremljen i stoji samo 8 dinara.

Naručuje se na adresu: Uprava »Istre«, Zagreb, Masarykova 28a II. kat.

Dobiva se i kod svih emigrantskih društava.

SLUŽBENA AUSTRIJA I HITLEROVCI PREMA JUŽNOM TIROLU

Njemački nacionalni-socijalizam služi se šovinizmom kao najvažnijim instrumentom svoje politike. Gdjegod postoji neka njemačka narodna manjina, njemački hitlerizam izrabljuje takodjer i nacionalna pitanja kao sredstvo rušenja države. Ali s druge strane je Hitler dokazao da može vrlo lako on sam konsekventno ignorirati svoje nacionalnu i rasnu teoriju ako mu to konvenira. Nacionalni-socijalizam je, na primjer, zaboravio da se u Evropi vodi na jednom mjestu proces potpunog iskorijenjivanja kompaktne mase od 180.000 Nijemaca. A zašto je to zaboravio? Samo zato što to iskorijenjivanje provodi najuži saveznik.

Za Južni Tirol se više ne može niti kazati da tamo postoji neki sistem nacionalnog potlačivanja, već tamo postoji svjesno i plansko uništavanje jedne narodne manjine. Mussolini je 1936 izjavio u jednom svom govoru u talijanskom parlamentu:

»Nijemci u Južnom Tirolu nisu nikakva narodna manjina, već jedino etnički ostatak. To je 180.000 stanovnika u Južnom Tirolu, za koje se može reći da medju njima ima 80.000 pomiješanih Talijana, za koje moramo da se brinemo i da im ponovno povratimo njihova stara talijanska porodična imena. Ostalih 100.000 to su samo ostaci barbarskih invazija iz onog vremena kada Italija nije bila još Velika Sila, već je bila poprište borba naroda sa svera i zapadom.«

Dosadanji rezultati borbe protiv tih »barbarskih ostataka« su strašni. Njemački jezik je već davno izbačen iz službenog saobraćaja. A talijanski službeni vladar suvereno i u sudovima i općinama. Njemačkim advokatima je zabranjeno, štaviše, da govore njemački i u kularima suda u Bozenu. Njemački natpisi i reklame nisu dozvoljeni. Upotreba njemačkih imena za mjesta i krajeve strogo je zabranjena. Pa niti na grobovima se ne trpi njemački natpis, ne sa-

mo na novim, već se i stari natpisi na grobovima talijaniziraju. Velik broj njemačkih prezimena promjenilo se na silnim putem u talijanski. Oko 400 njemačkih pučkih škola sa oko 700 razreda talijanizirano je. Unjima se ne dozvoljava nikakova njemačka riječ. Jedino je srednjim školama bio do sada dozvoljen njemački jezik, ali samo kao predmet, kao strani jezik, i to tri sata tjedno, ali u posljednjoj školskoj godini je i to ukinuto. Njemačka privatna poučka je strogo proganjena. One Nijemci koji usprkos toga poučavaju njemačku djecu, progoni se najstrože i kažnjava velikim globama, ali oni sasvim tim nastavljaju svojim radom. Trafike, koje iznimno mogu prodavati njemačke liste i revije, prisiljene su da drže isto toliki broj talijanskih listova i revija. Predavanja i kazališne priredbe u njemačkom jeziku su potpuno onemogućene. Filmovi s njemačkim tekstom su zabranjeni. Na isti način se zabranjuje primanje njemačkih stanica preko radija u javnim lokalima.

Jedan čitav red njemačkih spomenika se već uništio, a naročito one spomenike koji predstavljaju herojske borbe iz 1809 god., kada je talijanski fašizam promjenio čitav niz imena njemačkih cesta u J. T. dajući im imena abenskih gradova, to se osjetilo medju Nijemicima kao provokacija.

Između 1934 i 1936 bilo je oko 200 Južnotirolaca poslano u konfinaciju od posebnih u tu svrhu sastavljenih komisija. Da se pospješi emigraciju Južnotirolaca, najstrože se primjenjuju poreske mjere. Zadužena njemačka imanja otakupljive odmah u tu svrhu osnovan zavod (Ente di rinascita agraria per le Tre Venezie) koji ih prepusta talijanskim kolonistima uz vrlo povoljne uslove. Korporativna Austria je svoje sunarodnjake pustila na cijelitu.

Ona se Rimskim paktom odrekla mogućnosti da brani prava potlačenih Nijemaca u Južnom Tirolu. Svaki put kada se iz Južnog Tirola dizao bolni krik pro-

Sretniju novu godinu nego što je bila lanjska želimo pretplatnicima i čitateljima, a naročito onima koji ne mogu da budu čitatelji »Istre!«

Pojedini broj Din 1.—

gonjenih, Dolfus, a kasnije Schuschnigg, rekli bi odmahnuši rukom: »Pa Mussolini je ipak nešto dao. I iskorjenjivanje se nastavljalo.

Pred malo vremena je »Tiroler Anzeiger«, (katolički list u Južnom Tirolu, koji se s vremenom na vrijeme sjeti tirolskih oslobodilačkih tradicija) otvoreno pisao da

Južnotirotioci moraju biti žrtvovani zajedničkoj osovinu Rim — Berlin.

Licemernim rječima žali taj organ što se položaj Nijemaca u Južnom Tirolu nije ništa poboljšao preko političkog prijateljstva Italije i Austrije, ali odmah nadodaje da nema nikakova razloga da se problem J. Tirola postavlja i da se tako šteti talijansko-austrijskom prijateljstvu.

Ove znakove treba gledati s jedne više tačke gledišta, jer su od fundamentalne važnosti. Tih 180.000 Tirolaca je na taj način žrtvovano onoj sferi interesa u koju ulaze Libija i Španija. Mussolini »oslobadja« muhamedance u Sjevernoj Africi, a u isto vrijeme uništava katoličke »barbare« u Južnom Tirolu.

Treba naglasiti da tu istu politiku zastupaju i austrijski nacional-socialisti.

I oni potpomažu tu politiku izdajstva. Kada su ono 20. februara slavili 125 godišnjicu pogubljenja Andreasa Hoffer-a, tada su se u austrijskim hitlerovačkim listovima pojavili patetični članci o tirolskom narodnom junaku i borec za slobodu, ali niti jednom rječju nisu spomenuli Južni Tirol, iako je Andreas Hoffer bio Južnotirolac. Ako su Schuschnigg i austrijski hitlerovci prodali i zaboravili Nijemce u Južnom Tirolu, austrijski narod nije svoju braću u Adiškoj dolini nikada zaboravio. Jer Južnotirolci su uvijek bili i ostaju dio austrijskog naroda, koji se nalazi u borbi za svoju nezavisnost protiv politike rata i fašizma, koji sprema crnu sudbinu čitavom austrijskom narodu.

Aleksander Schönau-Bec

ITALIJANSKI GLAS O ODNOŠAJIH MED
JUGOSLAVIJO IN ITALIJO

Mario Mariani, italijanski publicist, ki živi že mnogo let u Argentiniji, je napisal članek, v katerem vsaj deloma priznava pravo narodnoščno stanje v naših krajih, ki so pod Italijo. Ker je Mariani jev članek izšel v najbolji razširjenem buenos-aireškem večerniku, v »Criticu«, od 9. dec., imajo njegova izvajanja znaten pomen tudi v kolikor se tiče informiranja argentinske javnosti o narodnostih prilikah v Julijski Krajini. Zato ga tu prinašamo v prevodu:

»Italijani dveh generacija, t. j. onih generacij, ki sta zrastli potem ko se je z vkoraknjem čet Viktorja Emanuela II., v letu 1870 deloma izvršilo narodno zedinjenje, sta se vzgajali, doma in v šolah, v prepričanju, da so tudi še druge dežele, ki so po zgodovini, jeziku in tradiciji italijanske in ki čakajo na odrešitev. Takih dežel je bilo mnogo. Vendari pa so nasledniki mazzinianske in garibaldinske demokratične miselnosti zanemarili one, ki so se nahajale v Franciji — Korziko, Savojo in Nizzo ter Tunis — in so usmerili svoje poglede predvsem na one dežele, ki so bile vključene v avstrijsko cesarstvo, in ki so dobile ime »neodrešene zemlje«; o njihovi osvoboditvi je sanjala predvsem nacionalistična mladina od 1870 do 1914, in te dežele so bile odločjuči povod za italijansko intervencijo v svetovni vojni. Za neodrešene so se smatrali avstrijske dežele Tirolska, Goriška in Tržaška. Malokdo v Italiji je vedel, da je bilo v ogromnem mozaiku, iz katerega je bilo sestavljen habšburško-lorenško cesarstvo, pomešanih 76 narodnosti in da baš v deželah, ki so jih Italijani smatrali za popolnoma italijanske, je živelno mnogo Nemcev in predvsem Slovencev.

Tako se je zgodilo, da so čete, ki so leta 1915 z navdušenjem še osvobojevali del Italije, naleteli na čuden pojav: da je celo v stari Italiji, vključeni v beneško cono in podvrženi kraljevini že od leta 1866, t. j. na Furlanskem, v Šv. Petru ob Nadiži in v skoz in skoz italijskem Vidmu, polovica prebivalstva, če že ne vsi, govorila slovensko. In zgodilo se je še nekaj prav tako čudnega: komaj je naša pehota prekoračila stari, mejo pri Kriminu in Ločniku, so bratje, ki smo jih imeli osvoboditi — prebivalstvo: starčki, ženske in otroci — začeli kar obupno streljati skozi okna na osvobojevalece, kateri so morali Ločnik, zaradi lastne obrambe, izročiti planom. V Kobardinu, v Gorici, so Italijani tekom okupacije našli nemo in vztrajno sovraščto. Lahko si predstavljamo, kako je bilo bolj v notranjosti, tja proti Trstu.

Dokler slovensko prebivalstvo ni imelo svoje države in je imelo samo preiti iz avstrijskega suženjstva v italijansko, je bilo še mogoče misliti, da se bo privadilo, ker je pač že navajeno.

Vendar pa se je v Versaillesu ustavila nova država Srbov, Hrvatov in Slovencev: Jugoslavija. In jasno je, da je onih 300.000 — oni sami celo trdijo, da jih je več — Slovencev živečih v krajih, ki so bili odrejeni Italiji, začelo z vsemi svojimi simpatijami in aspiracijami težiti ne proti Rimu, marveč proti Beogradu.

Ta položaj nas je delal skeptične vsakekrat, ko smo slišali govoriti o italijansko-jugoslovanskem prijateljstvu. Sovjetošč med Slovenci in Italijani je zgodovinsko in tradicionalno sovraščto, skoraj tako vkorjenjeno, kakor sovraščto med Nemci in Francozi. (Slovenski List).

„Voix européennes“ o položaju našega naroda u Julijskoj Krajini

Zagreb, jan. 1938. — Decembarski broj revije »Le voix européennes« (koja izlazi i u njemačkom i u engleskom izdanju) donosi dug članak o položaju našega naroda u Julij. Krajini poslije martovskog sporazuma između Rima i Beograda.

Spominje konfiniranje i zatvorenike, »Ente della rinascita agraria« i njezinu funkciju, obećanja Cianova u Beogradu, članak Giovanni Maracchia u »Corriere istriano«, odlikovanje trščanskog kvestora i postojanskog policijskog komesara jugoslovenskim odlikovanjem. Skoro sve te vijesti smo mi imali već u našem listu, ali u »Voix européennes« su date opširno i povezano u formi članka. Vidi se da je pisac tog članka odlično informiran i da ima potpuno točne i ispravne poglede na cijeli taj kompleks pitanja. Članak je u formi pisma iz Trsta.

Umberto Urbanac-Urbani u Beogradu

»Politika« donosi: Ovih dana bavi se u Beogradu profesor univerziteta u Trstu, g. Umberto Urbani. G. Urbani je dobro poznat našoj književnoj javnosti kao prevodilac djela iz jugoslovenske literature i kao veliki prijatelj našega naroda. Prije kratkog vremena bio je u Zagrebu, a sada je došao u Beograd, kako bi lično došao u što tješnju vezu s našim književnicima i umjetnicima i sporazumio se s njima o daljem radu na kulturnom polju.

G. Urbani je posjetio sve naše istaknute književnike i kulturne ustanove, a prije dva dana prisustvovao je i sjednici našega Pen-kluba.

G. Urbani je rodom Istranin. Iako mu je materinski jezik bio talijanski, svršio je našu osnovnu i srednju školu u Dalmaciji. Ima mnogo godina kako je g. Urbani stavio sebi u zadatak da upozna Talijane s našom literaturom itd. itd. a uz to je i slika g. Umberta.

SPOMINI NA POT V ABESINIU

V prihodnji številki bomo pričeli objavljati daljši članek »Spomini na pot v Abesiniju«, ki ga je spisal naš delavec-vojak in v katerem opisuje svoja doživetja v abesinski vojni. Uredništvo.

U ZNAKU JUG.-ITALIJANSKO PRIJATELJSTVA

IZLOŽBA TALIJANSKE UMJETNOSTI U BEOGRADU

VAŽNO ZA UČITELJE IZ JULIJSKE KRAJINE

PREDLOGI JUGOSLOVANSKEGA UČITELJSKEGA UDRUŽENJA ZA FINANČNI ZAKON
1938/39

Iz »Učiteljskega tovariša« povzemamo:

Predsedstvo JUU je oddalo 30. novembra prosvetnemu ministru g. Dimitriju Magaraševi predlog za finančni zakon za leto 1938/39. Med drugimi sta tudi ta dva predloga, ki se nanašata na učitelje iz Julijske Krajine.

PRIZNANJE KONTRAKTUALNE SLUŽBE

K §-u 58. finančnega zakona za 1932/33 se doda nov odstavek, ki se glasi: »Kontraktualnim učiteljem se prizna v pokojnino ves čas kontraktualne učiteljske službe.«

UTEMELJITEV: Po prvotni redakciji točke 3 § 116. zakona o uradnikih se je čas kontraktualne službe priznal v pokojnino in tudi za odmerjanje osebne pokojnine. Predpis iz finančnega zakona, katerega ukinitev se predlaga, ukinja to olajšavo, odnosno, po tem predpisu se kontraktualna služba sploh ne računa v pokojnino.

Ako se je mogla kontraktualna služba do 1 aprila 1932 upoštavata za pokojnino, ni razloga niti upravičenosti da bi se ta olajšava še nadalje ne priznavala.

Ker gre tu le za majhno število kontraktualnega učiteljstva, je to samo še večji razlog za upoštavanje predloženega amandmana.

NOTRIFIKACIJA UČITELJSKIH DIPLOM

K §-u 71 zakona o ljudskih šolah se doda nov odstavek, ki se glasi: »Učitelji jugoslovenske narodnosti, ki so položili diplomski učiteljski, kakov tudi praktični učit. izpit na području bivše avstroogradske monarhije, po sprejetju rapalske pogodbe, so dolžni polagati samodolomilni izpit iz nacionalne skupine predmetov.«

Po položenem izpitu pridobijo vse pravice iz prednjih odstavkov tega §-a.«

UTEMELJITEV: Ministrstvo prosvete je odredilo z odločbo O. N. br. 29.463/21, da morajo oni učitelji, ki so polagali zrelosti ali praktični učit. izpit v inozemstvu, opravili dopolnilni izpit iz nacionalne skupine predmetov, ako hočejo službovati v kraljevini Jugoslaviji. Pozneje je bila predpisana povečana notrifikacija. Te je bila obvezana za vse učiteljske kandidate, ki so dovršili svoje šolanje po 8. decembru 1920, torej po dnevu, ko je stopila v veljavno rapalska pogodba. Po pojasnilu ministrstva prosvete C. N. br. 43.575/30, kakov tudi po tolmačenju drž. sveta, broj 7358/36, obstoji ta notrifikacija v tem, da morajo kandidati polagati vse predmete učiteljske matur.

Do 8. decembra je dopolnilni izpit obstojal edino v polaganju izpitu iz: jezika s književnostjo, zemljepisa in zgodovine kraljevine Jugoslavije in znanja o državljanjskih pravicah in dolžnostih.

Z vsemi položenimi izpitimi je bil kandidat omogočen sprejem v državno službo.

Je še nekaj učiteljev, naših državljanov, ki so prišli iz Italije. Tem je zelo oteženo sprejem v državno službo zaradi tega, kar se zahteva za notrifikacijo diplome polaganje vseh predmetov učiteljske matur.

Smatramo, da tako zahteva ni upravičena. Ako so diplome pridobljene do 8. decembra 1920 po položenem izpitu iz nacionalne skupine predmetov popolnoma upoštavane, ni razloga, da se zaradi notrifikacije od kandidata zahteva, da ponovno polaga učiteljsko maturu.

Tako se glasita predlog JUU in mi moramo biti predsedstvu JUU resnično hvaljeni, da je stavljal ob predlogu v navedeni obliki, in želimo, da bi tudi naše zvezno vodstvo od svoje strani podpiralo oba predloga.

Vendar pa smatramo za potrebno, da v korist stvari dopolnilno utemeljitev drugega predloga s popisom položaja, kakršen je nastal v teknu leta 1937.

Kakor smo že omenili v koledarčku »Soča« za leto 1938, je minister prosvete julija meseca 1936 odredil, da naj napravijo interesentje celotni zrelostni izpit do septembra 1936. To pa je bilo časovno in po predpisih zakona o izpitih dejansko izključeno, kajti zrelostni izpit se sme polagati samo v junijskem terminu, odlok pa je izšel meseca julija.

V februarju 1937 pa je sam minister preklical to odredbo, češ da ni bila v skladu z zakonom o narodnih šolah. Tudi prepoloženi dopolnilni izpit se ne priznavajo več za nastavitev.

Položaj prizadetih učiteljev je sedaj tale: Ti učitelji ne smejo več polagati dopolnilnega izpita. Če so ga že položili, mu odrekajo praktične veljave za učiteljsko službo. Celotnega zrelostnega izpita pa ne sme delati, ako ni dovršil tukajšnjo učiteljsko šolo. V šolo se ne morejo vpisati kot redni kandidati, ker so prekoračili starostno mejo, privatisti pa niso na učiteljskih pripuščenih k izpitom.

Praktično so tedaj ti učitelji izključeni od učiteljske službe. To je tudi ministrstvo prosvete dejansko priznalo z uverenjem S. n. br. 38232 od 12. oktobra 1937, ki se glasi:

»Gospodin ministar prosvete je usvojio mišljenje Glavnog prosvetnog saveta dato na 2255 redovnem sastanku od 26. septembra 1937. god., a koje glasi:

P. P. je u Italiji svršio srednju stručnu školo (namreč učiteljske!). Dužan je položiti ispite iz narodne istorije in geografije u obimu I.-IV razreda gimnazije. Po položenim ispitima mogu mu se priznati kvalifikacije potpune srednje stručne škole po § 45 tač. 2 Zakona o činovnicima, mu bez kvalifikacija za učitelja narodnih škola.«

Zaradi tega je bil predlog JUU tembolj utemeljen in je tembolj potrebno, da ga vidi vsi drugi poklicani faktorji podpirajo.

HIMEN

Dne 26. prosinca 1937. vjenčao se u Krškom Jedretić Rudolf, učitelj na Št. Urški gori s gospojicom Celestinom Valantovom iz Krškoga. Bilo sretno!

Himen: Dne 25. decembra 1937. vjenčali su se u Splitu gdjica Slavica Sulčić i g. Edo Kociančić, oba iz Trsta. Bilo sretno!

VAŽNI DOGADAJI U SVIJETU

Diktatura u Rumunjskoj i narodne manjine

Nedavno su u Rumunjskoj sprovedeni izbori po izbornom zakonu iz 1926 g., ali tako da ni jedna stranka nije dobila većinu i sve su bile prisiljene na koaliciju. I dok su si političari u Rumunjskoj izvan nje razbivali glavu, kako će riješiti taj izborni čvor, mandat za sastav nove rumunjske vlade bio je povijeren 57. godišnjem Oktavianu Gogi, koji je poznat u Rumunjskoj ne samo kao patriotski pjesnik i kao vrlo oštar nekadanji ministar policije, već i kao sveučilišni profesor moderne rumunjske kulture u Cluju. Oktavian Goga je vođa kršćansko-nacionalne stranke i sačinio je svoju vladu sa vodjom rumunjskih antisemita Cuzom, koji je i svog sina postavio za ministra — rada. Nova vlast nema oslonac medju širokim narodnim masama, jer nije dobila ni jednu desetine svih glasova na ovim izborima. A ne podupiru je ni Codreanovi pristaše oko stranke »Sve za domovinu!«, poznati kao izraziti fašisti i članovi za Titulescu raspustene »Gvozdene garde«. Goga je sastavio vladu iz redova svoje kršćansko-nacionalne stranke, te iz disidenata caranista i stranke Vajde Voevoda.

Svakako je najznačajnije, što je ovačak sastav vlade najoduševljenije pozdravila nacionalsocijalistička Njemačka, a zatem i Italija, dok zapadnoevropske demokracije sa rezervom i skepsom pratite daljnji razvoj tamoznjih dogadjaja. Međutim, daljni dogadjaji su pokazali, da je vlast zauzeća oštar antisemitski kurs i radi na tome da odstrani sve židove iz državne službe i iz štampe, koju se »glajhšaltuje«. Ustanovit će se fašistička milicija, iz poduzeća i tržišta odstranit će se židovski kapital. Svim se židovima ukidaju svaki licenci i koncesije, zaplijenit će im se imovina i poništiti državljanstvo, koje su stekli poslije 1920 godine. Svi demokratski listovi su obustavljeni, pa i organ najveće političke stranke liberala. Iako je Goga dobio na izborima minimalan broj glasova, ipak sada ističe parolu: »Rumunjska Rumunjsima!« u svoje svrhe i na sve strane šalje najsrdnije pozdravne brzovjaje.

I nekoji listovi narodnih manjina su već zabranjeni. Ali izgleda da diktatorska politika prema narodnim manjinama neće moći da se sproveđe onako kao prema Rumunjima, što se može suditi i po članku poznatog engleskog lista »Manchester Guardian«, koji donosi 3. o. m. iz Ženeve dopis u kojem se iznosi kako se gleda tamo na odnos novog rumunjskog režima prema židovima i podsjeća na to, da se Rumunjska 1919 godine jednim ugovorom obvezala, da će štititi svu prava manjina te da je zaštitila svu prava, sigurnost te ravno-pravnost svim svojim građanima bez obzira na rasu, jezik i vjeru. U tom ugovoru dala je Rumunjska obećanje, da će se podvrgnuti u svaku dobu ovom postupku: Nadje li jedan član Saveza naroda, da su prava bilo kojeg dijela pučanstva Rumunjske prekršena ili da postoji opasnost za to, on sam može zahtijevati od Saveza naroda javno ispitivanje tog slučaja, jer je Rumunjska pristala na to, da se pitanje opće sigurnosti i ravno-pravnosti svih dijelova pučanstva Rumunjske može smatrati pitanjem međunarodnog karaktera, o kojem može suditi jedno međunarodno sudiste. U Ženevi se očekuje, da će na zasjedanju Saveza naroda 17. siječnja jedan član Saveza naroda staviti takvo pitanje radi zaštite rumunjskih manjina u smislu čl. 12 odnosno ugovora o zaštiti narodnih manjina. U drugom članku list piše, da je Rumunjska 1919 godine svoje područje podvostručila i da je dobila sedmogradsko područje. Prigodom tog ogromnog porasta prostora za rumunjski narod morala se rumunjska vlast obvezati, da će prema svojim novim državljanima zauzimati pravedan stav, koji će im osigurati potpunu ravno-pravnost sa svim ostalim državljanima.

Ogorčene borbe za Teruel

Italijanski listi so prinesli v zadnjih dnevnih dolge kolone o poročilih s fronte pri Teruelu in so ponovno povdarsjali, da je Franco s svojimi legionarji zmagal in ponovno zavzel Teruel. Laterega so kratkem republikanci osvojili. Članki so bili opremljeni tudi z zemljevidi s katerih je bilo razvidno, da so Francovci prodri daleč na jug in zavzeli prvočne položaje. Poročila iz Pariza in drugih francoskih obmejnih mest govorile, da se v okolici, na severu mesta ter v mestu samem vršijo strašni boji ob najhujšem mrazu. Franco je vrgel svojo izbornu oboroženo armado, ki šteje čez 100.000 mož na Teruel, in dosegel v začetku nekaj uspehov. Toda njegova nadaljnja ofenziva se je moralna ustaviti zaradi obrambe republikancev in vsa motorizovana armada je zastala v snegu. S tem je bila prekršana Francova nakana, da pride do morja. Vesti iz Francije pravijo, da je ta ofenziva bila polnoma zlomljena in za sedaj izgubljena.

na za Franca. Republikanske čete so imele v zadnjem času znatne uspehe ter so tudi zavzele nekaj izgubljenih položajev. Zaradi tega je padla moralna na Francov strani in inicijativa je prešla na vladno stran. Fronta gre pri mestu Concudu, ki leži na severu Teruela. Vladne čete so zavzele v Teruelu palčo pokrajinske vlade, kjer so našli mnogo trupel žen in otrok, ki so umrli za lakoto. Na Sierri de Corbalan, severno od Concuda, je bila poražena brigada Navarra in legionarji, kjer so se preveć približali vladnim postojankam. Nacionalistička pomoč iz Caodeta je izstala radi vladnega obstreljevanja. Pri Villastru so nacionalisti pravtako doživeli občuten poraz. Vladne čete so zavzele sovražnikove utrdbе gazeč do kolen v snegu. Francovci hočejo izvršiti obklop v jugozapadne strani. — Zavzetjem Teruela in ustavljivo Francove ofenzive je republikanska vlast izvršila pomemben uspeh, ker je s tem osvojila mesto, ki je bilo od vsega začetka v Francovih rokah, ustavila pohod k morju, razbremenila Madrid, ujela okrog 7.000 Francovih vojakov ter zajel mnogo materjala.

Izstop Italije iz Društva narodov

Pred dobrim mesečem je Mussolini pomozno naznanih mnogih, katero je dal zbobnati skupaj pred svojo palaco v Rimu, da je Italija zapustila Ligo narodov. Nato je Mussolinijev časopis z veliko slastjo pisalo o silni prepadenosti, katera popade dežele »propadne demokracije«, ko izvedo, da jih je Italija pustila na cedilu.

Nobene prepadenosti ni bilo — ne pri večini ljudstev in pri državnih demokratičnih dežel. Vlade demokratičnih dežel, ki so v Ligi narodov, se niso niti najmanj razburile; baš narobe.

Sukob izmedju kralja i parlamenta u Egiptu

Sukob izmedju kralja Faruka i stranke Vafdi nije se mogao sporazumno riješiti usprkos svim nastojanjima engleskog ambasadora u Kairu. To je dovelo do definitivnog prekida izmedju Kralja i predsednika vlade Nahas paše. Vlada se strogo držala ustava od 1923. godine koji je sada u Egiptu na snazi. Ovaj sukob se razvijao u Egiptu već sedamnaest godina. Počeo je još za kralja Fuada oca sadašnjeg kralja. — Kralj Faruk je otpustio Nahas pašu i Muhammed pašu povjerio je zadatok da sastavi novu vlast. Novi predsednik vlade je izjavio da hoće raditi u okviru ustava i da će biti vrlo pomirljiv prema svojim protivnicima. Ali kriza je vrlo ozbiljna, jer stranka Vafdisti ima iza sebe ogromnu većinu naroda, t. j. devedeset od sto, a sadašnja vlast, ako se oslanja na svoju opoziciju, samo deset od sto. Mladi kralj ide za stopama oca putem diktature. Italija se novom režimu veseli.

Novi irski ustav i priznanje talijanskog carstva

Novi Irski ustav stupio je na snagu i predsednik Irsko vlade De Valera je to objavio cijelom svijetu govorom na radio. Naglasio je da je Irski narod slobodno donio sebi ovaj ustav koji je potpuni suverenitet Irsko države. Vlada Velike Britanije izjavila je da ne smatra da ovaj novi ustav unosi načelne promjene u položaj Irsko države. Isto tako su vlade u Kanadi, Australiji, Novoj Zelandiji i Južnoj Africi spremne da nasti način gledaju na novi Irski ustav. Država se od sada naziva samo Irskim imenom Eire. Engleski je jezik učinut u zvaničnoj upotrebi i od sada će se u nadležtvima upotrebljavati samo galski jezik. Irski dobija nacionalnu zastavu: zeleno-bijelo-narančastu, proklamirano je »neotudjivo i suvereno pravo Irskog naroda da sam bira oblik svoje vladavine, odredjuje odnose sa drugim državama i razvija svoj politički i kulturni život prema svojim tradicijama i svome geniju. Na čelu države nalazi se predsednik izabran narodnim plebiscitom za vrijeme od 7 godina. Prvi akt vanjske politike Irsko je imenovanje ambasadora u Rimu i priznanje talijanskog imperija.

500 OSLOBODJENIH KONFINIRANACA

Agencija Stefani javlja: — Povodom božičnih praznika pušteno je na slobodu pet stotina dosada konfiniranih lica.

Svim našim čitateljima srpsko-pravoslavne vjere želimo sretne božićne blagdane!

MALE VESTI

— Nemški minister za poliedelistvo bo 7. januarja odputoval v družbi nekaterih uradnikov svojega resora v Rim na uradni obisk, kjer bo ostal več dni. (Agis).

— Italijanski listi poročajo, da se Rim in Berlin pogajata radi zaposlitve 30 tisoč Italijanov pri poljskih delih v Nemčiji. Ti bili zaposleni približno devet mesecev. (Agis).

— Benešova pomoč njemačkom kazalištu. Praški listi javljajo da je predsednik republike Beneš dao njemačkom kazalištu v Liberecu za 1938. svotu od 200.000 čeških kruna u ime izvanredne pomoći. Viest o ovoj subvenciji saopščio je općinski odbor grada Libereca načelnik g. Kotkar, senator i član demokratskog bloka sudskega Njemaca.

— U vezi s načelnom odlukom, da Jugoslavija u Italiji nabavi što više želježničkih materiala, sazna se, da su već nabavljene stanovite količine. Tako je nabavljeno čeličnih cijevi i još nekog materijala u vrijednosti od 10 milijuna dinara. Talijani su najpovoljniji od svih ponudjača.

OD SOČE DO REČINE, OD TRIGLAVA DO KAMENJAKA

Novi župnik u Lindaru i hrvatska propovijed

Zagreb, 5. januara 1938 — Ljubljanski »Slovenec« od 2. o. m. donosi ovu vijest iz Lindara:

Novi župnik u Lindaru Josip Milić, koji je nastupio tu dužnost u prvoj polovini novembra, bio je u posljednje vrijeme već dva puta pozvan od vlasti u Pazin radi stvari koje se tiču njegove službe. 8. novembra je bio pozvan od načelnika, a prisutan je bio i pokrajinski fašistički tajnik. Zahtjevali su od Milića da mora držati talijansku propovijed isto tako dugo kao i hrvatsku. (»Le stesse parole che dice in croato deve dire anche in italiano«) — Iste riječi koje govorite hrvatski morate reći i talijanski. — Župnik je odgovorio da se on mora držati običaja svoga prešasnika kojemu je biskupija naredila da čita evanđelje talijanski i hrvatski, da propovijeda hrvatski, a jedino o velikim blagdanima da nadoda još i »fevorino« (kratak govor) talijanski. Toga se Milić u praksi i držao usprkos naredbe podeštata i fašističkog tajnika.

Dne 6. decembra je bio Milić opet pozvan u Pazin. Ovog puta pred policijskoga komesara Balancu, a prisutan je bio i okružni karabinjerski kapetan. Komesar ga je odmah zapitao zar mu nije bila dovoljna lekcija konfamacija njegovog brata, i nastavio je: »Vi još nastavljate svojim radom. — Lindar je sav talijanski, osim par obitelji. Protivite se propovijedima u talijanskom jeziku. Vi imate samo jednu župu. Velečasni Mauro (prvašnji župnik) imao je dvije župe, pa zato nije mogao držati i talijansku propovijed. Vi poučavate djecu vjeronauk hrvatski i time uništavate rad škole. Odraslima možete propovijediti u »dialektu«, ali djecu morate učiti jedino talijanski. Slično je govorio i kapetan karabinjera, a rekao mu je i ovo: »Baš ovog časa dok smo mi ovdje, jugoslovenski pretsjednik vlade i naš Duce iskazuju si prijateljstvo. A vi? Zašto i vi ne sudjelujete u tom prijateljstvu? Vi svećenici uopće one mogućavate italijanizaciju ovih krajeva. Vi ste gost ove države i jedete naš kruh. Dakle, što mislite. Hoćete li učiti djecu samo talijanski? — Milić im je odvratio da radi kao njegov prešasnik koji je dolazio u Lindar iz Gradišća. »Moj starješina je biskup. Ako hoćete kakove proimjene, обратите se biskupu!« Komesar i kapetan su kazali da njima nije potrebno pisati biskupiju, već da će to stvar javiti prefektu, i nadodali su: »A vi pišite biskupiju, ali tako da većina pučanstva želi da se djeca poučavaju talijanski, a talijanski da se održava i propovijed. To je protuslovje da djecu koja idu u talijansku školu učite hrvatski. — Osim toga mu je govorio i radi hrvatskog pjevanja u crkvi. Spočitnu mu je da dozvoljava da ga vodi g. Filipić (umirovljeni župnik u Lindaru) i njegova nećakinja. Na koncu je komesar nadodao da se može dogoditi da dodu u Lindar nepoznata lica i da polupaju prozore na župnom stanu, a on bi htio tim upozorenjem to sprijetiti.

Komesar je cijelo vrijeme glasno vikao i lupao šakom o stol da su sve čuli oni koji su čekali u pretoblju.

Istog dana je bio saslušan i velečasni Filipić, umirovljeni župnik iz Lindara, organist Zidarić i njegova kćer Ljuba.

Župnik Minatori-Knaflc v Sv. Ivanu pri Trstu

Sv. Ivan pri Trstu, januaria 1938. Po smrti zadnjega slovenskega župnika Sile je postal župnik tega predmestnega kraja z izrazito slovenskim začinjem neki Minatori, ki je še pred kratkim pisal za Knaflca. Novi župnik skuša sedaj postopoma izložiti iz cerkve slovensko petje in slovensko molitev, ki sta bili še pred nekaj meseci od strani politične oblasti poskoro enoletni ukinitiv zopet pripuščeni. V tatu namen je hotel pridobiti tamnošnjega organista, da bi naučil pet slovenske pevce tudi kako italijansko pesen in jo zapel z njimi med slovensko mašo. Organist pa se menda ni dal izrabiti v take vse prej kakor krščanske namene.

Hrvatske molitve u Svetvinčetu

Sv. Vincenc, jan. 1938. — Narod u Svetvinčetu i okolicu sačuvao je bio još stari običaj da se iza mise moli kraj katafalka za duše pokojnika. Moli se hrvatski. Molitvu počinju i vode po redu razini ugledniji seljaci. Ove godine je došao red na Martina Milovana iz Čabruniči da započinje i vodi te molitve. Molitvi je bio prisutan i podešat Edmondo Volpi, pa je odmah zatim prijavio Milovana fašističkom tajniku. On je pozvao Milovana k sebi i psovao ga je radi toga, a ujedno je i zabranio daljnje molitve na hrvatskom jeziku.

Posestva slovenskih kmetov, ki so šla v zadnjih letih na dražbo

Pred kratkim smo podali seznam hrvatskih posestov u naseljih Smoljani, Raponi, Štokovci, Čabroniči in Krase v občini Sv. Vinčenat, ki so izgubili svojo posest in so sedaj samo še koloni na zemljišču, ki je bilo doslej njihova last.

V naslednjem pa podamo pregled takih posestev za koprski okraj.

V Pobegih je od 126 posestev že 29 bilo prodanih na dražbi. Od teh je kupila 11 Cassa rurale v Pobegih, 6 odvetnik Sardos iz Kopra, 3 odvetnik Derin iz Kopra, 3 razni drugi Italijani iz Kopra, eno pa prosulji fašistični ovaduh Peter Piciga iz Pobegov, ki je sedaj z vso družino v zaporu, ker je hotel spraviti po nedolžnem v ječo celo vrsto naših ljudi iz Pobegov in sosednjih vasi.

Iz Čežarjev je od 80 posestev 5 bilo prodanih na dražbi. Pokupila je vseh pet Cassa rurale iz Pobegov.

V Bertokih je od 155 posestnikov 21 tako izgubil svoje imetje. Največ posestev (4) je kupil neki Loncevez iz Rezije, druga pa po večini razni Italijani iz Trsta. Milić in Kopra.

Radi kriomčarenja stavljeno im imanje pod sekvestar

Golač, januara 1938. — Poznato je kako smo iza rata osiromašili daleko više nego smo ikada bili. Tako je na primjer naš seljak Gojak Mate zvan Rokin bio prije rata, a i nekoliko godina iza rata, najmučniji čovjek u selu. Imao je uvijek po četiri vola i 7–8 krava, ali sada nema ništa, jer je morao komad po komad da prodaje kako bi platio porez i nekako preživio sa familijom. Kada mu nije ostalo više ništa, počeo je da prenosi iz Riječke slobodne zone živeće namirnice, da nekako prehrani obitelj, ali su ga nekoliko puta uhvatili. Bio je osudjen na velike globe, pa kako nije mogao da plati te globe, vlast mu je stavila pod sekvestar sve što je posjedovao. Na sličan način su izgubili svoja imanja i još neki naši seljaci, kao na pr. Maglica Tomaž zvan Baštjanov, Maglica Blaž zvan Brabant, Mamilović Anton zvan Jikin i Jurišević Jakov zvan Vrbčov.

Svi su oni na taj način ostali bez svoje zemlje.

Čudnovati postupci naših općinskih liječnika

Vodice, januara 1938. — Već smo u par navrata pisali o našem općinskom liječniku dru. Dolceu u Podgradu. Moramo da vam opet javimo jedan njegov najnoviji podvig.

Nekom našem čovjeku umrlo je dijete. Mrtvaca se ne smije pokopati dok ga liječnik ne pregleda. Svjedodžbu i pregled se plaća liječniku 50 lira. Taj naš čovjek je odmah otišao u Podgrad, ali liječnik nije htio da dodje, jer da je ružno vrijeme i da će doći kasnije. Ali ni kasnije nije dozvao, pa se tako mrtvo dijete šesti dan po smrti počelo raspadati. Nesretni otac je tada sam odnio dijete na groblje i pokopao ga, jer svećenik ga nije smio sprovoditi bez potvrde liječnika.

Ali u zao čas, jer ga je dr. Dolce prijavio, pa je taj čovjek bio pozvan na sud u Bistrigu, gdje je osudjen na kazan od 200 lira i na plaćanje ostalih troškova. Ujedno je morao dijete ponovno iskopati, da ga liječnik pregleda i platiti za to liječniku posebni honorar.

Opaska uredništva: Ovu vijest smo primili od jednog čovjeka iz tog sela, ali je donosimo sa dužnom rezervom, jer ne možemo vjerovati da se takove stvari mogu dešavati.

Na Novu godinu na Rijeci

Rijeka, januara 1938. Na Rijeci je dočekana Nova godina sa malo oduška, kojeg su si sami dali naši mladići i djeca po starim običajima. Običaj je, naime, da se mladijarija i djeca, kojih je na taj dan dozvoljeno biti u gradu i u noći, što inače ne smiju, igraju po riječkom korzu i starom gradu istrošenim i pokvarenim loncima kao nogometom. Uslijed toga, vladala je na Rijeci, a pogotovo u starom gradu, velika vika i gužva.

Interesantno je spomenuti, da je tom zgodom razbijeno više starih kandelabara

(feraliča) na gas i to ne u duhu proslave dočeka Nove godine, već u znaku protesta, da bi iste valjalo zamjeniti sa novim električnim svjetiljkama.

Posljedica zabrane izvoza drvenog uglja

Mune, januara 1937. — Naše selo je uživalo prije glas kao najlepše i najnaprednije selo u Češariji. Svaki je seljak imao po par krava i najmanje po jednoga konja, a danas ima u našem selu još samo 37 krava od 160 prije rata. Konja ima u selu samo 19. Naši su muževi i mladići odazili prije rata u svijet, u Češku. Niemački i druge krajeve. Tamo su prodavali ocat, a zaradjivali i na drugi način. Tada nije nikome ni padalo na um da siječe svoju šumu, ali iza rata nam je ostala samo šuma i od nie smo se nekako vukli iz godine u godinu, jer smo prodavali drvo i palili ugljen. Sada ne možemo više niti od toga da se prehranjujemo, jer je stigla naredba, da je strogo zabranjeno izvoziti drveni ugljen u druge pokrajine, a mi smo izvozili naš ugljen većinom u Kopar i Trst, koji nisu u našoj pokrajini.

Ta nova naredba je mnoge naše obitelji

stierala na prosački štap, jer sada neće

moći od ničega da dobiju neku zaradu, a

ostalog posla nema, i iseljavati se ne možemo, već jedino u Južnu Ameriku, ali ta

mo je zlo, kao što pišu oni koji su već

otisli, pa i oni bi se vratili da mogu.

Težak život naših ljudi u Južnoj Americi

Vodice, januara 1938. — Već je deset godina prošlo otkako su se trojica naših ljudi iselila u Južnu Ameriku. Do danas se nije znalo ništa o njima, jer nije od njih bilo nikakova glasa. Nekoliko dana prije Božića javio se jedan od ove trojice, Ribarić Josip zvan Likotov. On javlja da otako su od kuće otišli, da nisu zaradili stotinu lira, te da se nalaze u očajnom stanju. U listu zaklinju sva trojica svoje roditelje, da im pomognu, te da im pošalju za putni trošak da dodu kući, ako ih žele još jedan put vidjeti žive.

Mi se vrlo dobro siećamo kako su pred deset godina razni agenti, pomognuti od vlasti, vodili u našim krajevima propagandu za iseljavanje u Južnu Ameriku. Naši ljudi su bili nasjeli ovim makinacijama i mnogi su nastradali, kao što su nastradala i ova naša tri čovjeka iz Vodica.

Posojilo za novoporočence

Na zadnji seji je italijanski ministarski svet sprejel uredbo, ki določa za novoporočence celo vrsto novih ugodnosti. Privatnim in državnim nameščencem so priznali pravico do poročnega dopusta. Uradnici, ki bodo zaradi poroke zapustile službo, bodo prejeli posebno odpravnino. Predvsem pa se bodo novoporočencem dajala brezobrestna posojila od 1000 do 3000 lir. Novi zakonec pa ne sme biti star 26 let in skupni dohodek obeh zakoncev ne sme presegati 1000 lir na mesec. Zakonca se ne bosta smela izseliti u tujino, dokler posojilo ne bo amortizirano. Prošnje za takva posojila, do katerih imajo pravico izključno italijanski državljanji, se morajo naslavljati na pristojne pokrajinske upravne svete in vlagati pri pristojnih občinskih oblasteh ali kmetijskih sindikatih. Posojilo se mora pritičeti odplaćevati s 6. mesečem po poroki. Odplaćevati bo treba po 1 odstotek najtegata posojila na mesec. Z vsakim otrokom pa se preostanek zmanjša po določeni postopci za zaten del.

Ženski fašjo v Trstu

Trst, dec. 1931. — V nedeljo, 21. nov. se je vršila seja širšega odbora ženskoga fašja za Tržaško pokrajino. Iz poročila je razvidno, da steje ta fašjo samo v Trstu 11.000 članic. To število se bo v novem letu le še povečalo, kajti tudi od ženskih, ki so zaposlene ali ki iščijo službe, se tudi že splošno zahteva vyslje v fašjo. Na seji so sklenili posloplasti propagando za fašjo med delavkami in med našimi ženami in dekletami na deželi. Posebno pažnjo bodo posvećale avtariji in bodo v ta namen prijevale zbirke starega železa in drugih krovov, gajile bodo tudi kokošjorejo in si prisvajale same ital. modo. Njim bo odšej pripadala tudi skrb za vzgojo ženske mladine.

NOVA GODINA JE ZAPOČELA

Priložili smo čekovne uplatnice i molimo preplatnike da se s njima posluže.

Neka nam ova godina bude bolja nego lanjska.

Ako svi preplatnici izvrše svoju dužnost, list će moći izdati na 6 strana i zadovoljavati potrebama.

Poduprimo naš jedini list slanjem preplate i sakupljanjem novih preplatnika.

Drobiz

— Kneža pri Grahovem — (Agis) Karabinjeri so artilirali babico Marijo Klavžar, osumljeno sodelovanja pri odpravi plodu, ki se nahaja že od 21. decembra v zaporih.

— Rad bega čez mejo se je moral zagovarjati pred kazenskim senatom goriškega sodišča Albert Gregorič iz Gorice. Zahitevo njegovega zagovornika, da se obtožena oprosti na podlagi zadnje amnestije, je senat zavrnil. (Agis).

— Gorica. — V Gorici je dne 24. decembra umrla gospa Marija Simčič, mati odvetnika dr. Teofila Simčiča in gospo Anice dr. Kraljeve. Blagi pokonici, ki je mnogo dobrega storila revežem, večni pokoj. Žaluočim naše sožalje!

— Trst. — Jadranskem obalom i dalje haraju sniježne bure. Oko Trsta brzina vjetra iznosila je 100 kilometra na sat. U Bariu i drugim krajnjim točkama polutočka snijeg je napadao u velikim količinama.

— Premantura. — Vozeči se biciklom iz Pule u Premanturu lakše je nastradal Anton Rakic pok. Antona, star 55 godina. Da izbjegne jednom automobilu, on je s biciklom pao sa ceste in zadobio ozljede lakše naravi. Ipak je morao potražiti liječničku pomoč.

— Pula. — 2. o. m. je uz veliku srečanost predao prefekt Cimoroni nagrade »bitke za žito«. Nagradjeni su neki veleposjednici (grofovi, samostani, advokati), a manje nagrade su dobili neki seljaci, većinom iz talijanskih mesta (Buje, Vodnjan, Galizana).

— Pula. — Listovi javljaju da Krapanski rudnik će dati ove godine milijun tona ugljena. 1937 izvadjen je 900 hiljada tona, dok je 1921 god. bilo iskapan tek 80 hiljada tona.

— Pula. — Od Mussolinija su primili po 600 lira nagrade radi rodjenja blizanca Brešan Simun iz Tinjana i Klapčić Paškval iz Labina.

— Barban. — Mijo Paulić iz Dragozetiči osudjen je na 300 lira globe, jer da je navodno ukrao 90 lira Fumi Segoti na piru Luce Lazarić u Barbanu.

— Trst. (Agis) Pred tržaškim sodiščem je bil obojen šofer Tavčar Vid iz Dutovelj na 20 dni zapora in 400 lir denarne kazni, ker je iz maščevanja poškodoval avto Marija Levi-Minžija. Na isto kazen je bil obojen nj

JUBILEJ ISTARSKOG

UČITELJA

koji je 44 godine neprekidno služio u jednom istarskom selu

Nikola Pajalić

Zagreb, 6. januara 1938. Četrdeset i četiri godine (i još mjesec dana) služio je učitelj g. Nikola Pajalić neprekidno u Berseču. Služiti pola stoljeća neprekidno (a on je u službi proveo tačno 50 godina), a od toga skoro sve te godine u jednom te istom selu u Istri, to je za današnji tempo života i za današnje prilike, političke, gospodarske i moralne skoro neshvatljivo.

Taj naš veteran, koji je danas u krugu svoje obitelji skromno proslavio 75-godišnjicu života, radio se u Baški na otoku Krku dne 6. januara 1863. Pohodao je u rodnom mestu osnovnu školu, a godine 1877 pripravnicu u Vrbniku, a učiteljište u Kopru gdje je položio maturu godine 1882, te odmah stupio u službu u Berseču, u mjestu gdje se radio naš pisac Eugen Kučić (Sisolski), s kojim je bio dobar prijatelj.

Povjetio se svomu zvanju, a osim toga radio je i izvan škole neprestano za dobro svoga naroda. Ustrojivši sa svojim prijateljima Čitaonicu bio je njezina duša,

Cim je sa svojim prijateljima osnovao »Društvo za štendnu i zajmove« radio je neumorno oko njegovog napretka. Isto društvo se krasno razvijalo, a on je u nemu nesebično radio pune 23 godine.

U vrijeme svjetskog rata bio je upraviteljem općine, a isto tako ostao je za vrijeme okupacije i neko vrijeme pod Italijom.

Ali nadasve bila mu je najmilija škola, te je neprekidno službovaon punih 44 godine u Berseču.

Po nalogu naših prvaka ostao je na istom mjestu dok ga Talijani nisu otpustili iz službe, jer je kao Istranin bio jugoslavenski državljanin, a talijansko državljanstvo mu nisu htjeli dati.

Ostao je tako bez službe, a nakon duljeg vremena dobio službu u Sušaku i tamo bila umirovljen nakon 48 godina učiteljske službe.

Da bude imao 50 godina službe pošao je po nagovoru svojih prijatelja za načelnika u svoje rodno mjesto u Bašku.

Ostao bi bic tam do još dalje, ali pošto je imao dvojicu sinova na univerzi, presepio se sa cijelom obitelji u Zagreb, gdje i sada stanuje zdrav i zadovolian.

Uzgojio je petro djece od kojih su dvojica u službi, a jedan sin apsolvirao, dočim je kćerka i jedan sin još na naučma.

Cilj, vedar i zdrav, isto onako kao što je po njemu pisala »Istarska Riječ« u decembru 1926., i sada još izgleda mladić od mnogih svojih bivših učenika. Katkada piše u našem listu (za Božić je pisao o običajima u Berseču), a bio je i povremeni saradnik »Istarske Riječi«.

Kada je otisao iz Berseča, »Istarska Riječ« je bila zaplijenjena radi dopisa o njegovu odlasku (broj 25 od 23/VI. 1927) i to po svoj prilici radi rečenice — — neka mu Bog naplati ono što mu je ovde uskratio...

»Njegova je vruća želja bila, da ostavi svoje kosti u mjestu, kome je dao svu svoju mladost muževnost i svu svoju snagu i dušu, piše »Istarska Riječ«, a mi, prigodom 75 godišnjice njegovog plodnog života nadodajemo:

— Živio još toliko sretan i zdrav među nama dok budemo svi zajedno mogli u njegov i Kumičićev i naš Berseč!

HRVATSKA STENOGRAFIJA U ISTRÌ

U božićnom broju »Obzora« objavljuje dr. Vladimir Kesterčanek raspravu »Stenografijska u našim školama nekoć i danas«. Svuda u tom članku se o Istri govori zajedno s ostalim, i kao o ostalim, hrvatskim pokrajinama, a jedan odlomak posebno o Istri glasi:

Početkom školske godine 1905–1906. počela se hrvatska stenografska predavati i u Istri na gimnazijama u Kopru i u Pazinu. Ondje su stenografsku predavali prof. dr. Anton Majšar i Nikola Žic. Potreba hrvatske stenografske osjećala se u Istri od vremena, otkako je Hrvatima u istarskom saboru dozvoljeno, da se služe svojim materinskim jezikom.

»DOBRAVA« IVANA DOLINARJA

Zgodbe u treh dejanjih. Spisal dr. Ivan Dolinar. Založila Prosvjetna Zveza u Ljubljani 1937. Ljubljana, decembra 1937. (Agis) Te dni je izšla u gornji založbi kratka drama u treh dejanjih. Obseg 35 strani. Zanimiva je u mnogih pogledih in bo za naše manje odre, predvsem pa za prireditve naših emigrantskih društava primerna in jako dobra igra.

Dejanje te igre se vrši v deželi, kjer živijo Slovenci, teško življenje pod tujo državo in oblastjo. Glavni osebi sta Tomaz Sever, posestnik na Dobravi in Janko Hrast, njegov pastorek. Prvi bi si rad pričastil Jankovo posestvo na Dobravi. To mu narekuje njegova lakomnost po imetu, pri tem pa skuša uporabiti razna sredstva, ki so mu na razpolago. Ker je mož postal nezvest svojemu ljudstvu, uporablja proti pastorku tudi neplemenita sredstva: ovaiga oblastem, kot zavednega in delavnega Slovenca, da mora trpeti v zaporu in konfinaciji. Janko pa brani svoje posestvo, ki mu gre po starših. Noče v službo vzleti temu da ima visokošolske študije že za seboj, ker ima domačijo in pa zlasti zato, ker hoče ostati med svojim narodom, da mu bo v pomoč in v uteho. Oznaka oseb, zlasti obeh glavnih, je povsem dobra. Severja označuje v glavnem pohlep po tujo domačiji in nelepa poteza narodnega odpadništva, Janka pa zvestoba očinske zemlje in narodu. V obeh osebah je nekako simbolično označen tip naših rojakov pod tujo silo. Hkrati pa so tudi, čeprav samo z glavnim obeležjem, označene razmere, v katerih živi naš narod tam blizu.

Gledje tehničke je drama prav dobra, dialog živahan, dejanje napeto, zavirnilni momenti budijo v človeku vedno pozornost, zavednemu slovenskemu človeku pa ljubezen do našega redou onstranje. Drama je tedaj živa, realna, živahnina in močna po strastem in ljubezni do slovenske zemlje. Odličen je tudi jezik.

Zato igro priporočamo vsem, zlasti parvelja priporočilo emigrantskim organizacijam. dr. G.

O ALBERTU SIRKU

Znanemu slikaru marin je prineslo ljubljansko »Jutro« o prilici razstave »Brazil«, prirejene za umetniški teden v Mariboru, naslednje poročilo:

»Sirkovi akvareli dosezajo vedno lažje in prozornejše tone in se vidno krepijo. Jarki in slikoviti kontrasti makedonske pokrajine so mu dali prehvaležno slikarsko snov. Sirkova moč je tu v impresivni karakteristični bežinski momentov, ki jih večje fiksira in čisto sveže prenosa v igro lučnih refleksov in senc.« (Agis)

DR. I. LAH: »MIKLAVŽEV POZDRAV« IN »BOŽIČ GRE«

Ljubljana, decembra 1937. (Agis) Konzorcij mladinskega lista »Zvonček« je izdal v letošnjem decembru dve mladinski igriči našega rojaka dr. I. Lah. Delci sta kot nalača primerni tudi za mladinske odre emigrantskih organizacija, saj v igriči »Božič gre« naletimo na vsepolno stihov, ki imajo namen vzbujati v otroku ljubezen do domovine, v »Miklavževem pozdravu«, ki je namenjena tudi naši izseljenički deci pa naletimo na sledeće lepe stihe:

Ti, ki velik si svetnik
in darov dovoli imas,
daj jim šol in daj jim knjig.
Čuvaj sveti jezik naš!

Obe igriči s tantijemami vred staneta komaj 10.— din.

UKRAJINSKI GLAS O ANTI DUKIĆU.

Ukraini literarno-umjetnički i naučni pomljesečnik »Napredodni« u Lavovu donosi u broju od 30. studenoga povodom 70-godišnjice Ante Dukića prikaz o njegovim književnim djelima iz pera ukrajinskog pisca Vitalija Petrovskoga, koji ujedno objavlja svoj prijevod njegove pjesme »Zavjet« iz zbirke »Od osvita do sutora«, dok Antun Ivahniuk objavlja oveći izbirak njegovih aforizama iz »Poglleda na život i svijet.«

ČESTITKA SPLITSKE »ISTRE« BARBA RIKI.

Uprava udruženja emigranata iz Julijanske Krajine i Zadra u Splitu u ime svoje i celokupnog članstva prigodom 69. obljetnice rođendana našeg uglednog i uvaženog predsjednika kliče: da Bog poživi našeg dragog barba Riku i ohrani za mnogo i mnogo godina u potpunom zdravlju i zadovoljstvu. Živio!

I mi se pridružujemo željama emigranta u Splitu.

Društvo Soča-Matica u Ljubljani bojimo predavanje dne 8. t. m. v salonu pri »Levu«. Predaval bo zdravniški svetnik dr. Mis Franta o temi »Zdrava in srečna družina — temeljna edinica našovega zdravja in moći.« (Agis)

SLOVENSKI MLADINSKI LIST NA KOROŠKEM

V Celovcu je začel izhajati slovenski mladinski list »Mladi Korotan«, ki ga izdaja Slovenska prosvetna zveza v Celovcu. Med drugim prinaša list Ribičeve mladinsko zgodbo »Mihec in Jakob«. Prinaša tudi več ponatisov iz »Našega roda«.

DATUMI IZ NAŠE POVIJESTI

S ovim brojem započinjemo ovu rubriku u kojoj ćemo donositi važnije događaje iz naše povijesti u Julijskoj Krajini. U jednom broju će biti kratki članci iz istarske hrvatske povijesti, a u drugom slovenski iz slovenskih krajeva u Italiji. Smatramo da je to potrebno, jer mnogi naši ljudi, a naročito omladina, ne znaju skoro ništa ni iz naše najbliže prošlosti, a kamo li staru našu povijest. Za istarsku povijest nam je rad otežan, jer nemamo do sada nigdje povijesti Istre koja bi zadovoljavala, ali ćemo nastojati da dajemo zanimljive fragmente ukratko i tako da budu zanimljivi i aktuelni.

Likvidacija Istarskog zemljšnjog kreditnog zavoda

»Istituto di credito fondiario dell'Istria« je likvidiran. Taj zavod je bila osnovala istarska pokrajinska vlada, u kojoj su radi izbornog reda zapovjedali Talijani još 1880 godine. Cilj mu je bio da spašava talijanske veleposjednike u Istri i da onemogućava da njihova zemljišta prelaze u ruke hrvatskih seljaka. Jer narodna borba u Istri prije rata bila je u prvom redu borba istarskog seljaka maloposjednika, napoličara i nekadašnjeg kmeta protiv talijanskih veleposjednika. U toj borbi smo mi, narod malih seljaka, pobijdivali i malo smo se i nacionalno oslobodjali. — Ta borba je i od istarskih Talijana bila tako i shvaćena, a istarski Talijani su bili uglavnom gradjani: trgovci, činovnici, bankari i veleposjednici. Da se zaštite, oni su osnovali 1880 taj zavod. Zavod je Talijanima davao kredit uz male kamate kako bi mogli očuvati svoje posjede pred sve jačim prodiranjem seljaka. Tako je taj zavod samo u godini 1881 i 1882 dao talijanskim veleposjedicima pozajmica u iznosu od 2,044.400 kruna uz kamate od 5 posto, dok je normalna kamatna stopa bila tada 8 do 10 posto. Ali usprkos toga su istarski seljaci dolazili do zemlje, jer kako navrja istarski talijanski historičar Bennussi (»I due millenni di storia d'Istria«) broj posjedovnih listova se u Istri popeo u posljednjih 30 godina prošlog stoljeća od 93.370 na 166.295, što znači da je u Istri u to vrijeme nastalo oko 73.000 novih seljačkih hrvatskih posjeda na račun talijanskog veleposjeda.

Zavod je iza rata životario. Iako Talijani, bili su upisali veliku ratnu štetu austrijsku, koja im je s Austrijom pro-

pala, tako da je koncem rata zavod imao tek oko pola milijuna osnovne glavnice. Po dolasku Talijana zašli su u njegov djejakrug drugi zavodi, kao Istituto di credito fondiario delle Tre Venezie sa sjedištem u Veroni, a u posljednje vrijeme naročito »Ente di rinascente agraria per le Tre Venezie«, o kojoj smo u više navrata pisali mi i Južnotirolci. Ipak se osnovna glavnica pod Italijom mogla povećati od pola milijuna na četiri, ali to nije po talijanskim zakonima bilo dovoljno, pa je zavod sa zakonskim dekretom od 21. oktobra 1937 broj 1948 stavljen u likvidaciju.

Kada se u talijanskom senatu raspravljalo o tom dekretu 18. decembra, održao je senator Salata (poznat iz Po-rečkog sabora po uskliku): »Io non vedo gli Slavi in Istria« — Ja ne vidim u Istri Slavena) velik govor u kojem je izrazio svoju gorčinu. Iz tog govora citiramo po talijanskim listovima neke pasuse, kao na primjer:

»Osnovan 1880«, Istituto di credito fondiario dell'Istria, preuzeo je bio na sebe odlično određenu mu ulogu za vrijeme tudjinske vladavine; da una-predjuje ekonomski razvitak, naročito poljodjelski i gradjevni u toj pokrajini, smjerajući naročito na to da očuva u talijanskim rukama zemljšni posjed u Istri, koji je bio ugrožen od toliko ne-prijateljskih sila u gradu i u selu... Toga radi — treba da podvučem — tom zavodu treba sačuvati počasno mjesto u povijesti istarskih borbi koji su se vodile da se Domovini sačuva cijelovit talijanski posjed u Istri...«

I tako je »Istituto di credito fondiario dell'Istria« prešao u povijest...

Velik uspjeh Radetićeve drame „Za goli život“ u New-Yorku u priredbi radničkih društava „Istra“ i „Sloboda“

New-York, decembra 1937. — U New-Yorku su potporna radnička društva »Istra« i »Sloboda« (ogranci I. W. O.) izveli Radetićevu dramu »Za goli život« 12. o. mj. u dvorani Bohemian Hall.

Uspjeh je bio iznad svakog očekivanja. Veliki »Bohemian Hall« je bila dupkom puna, tako da ni mrav ne bi bio mogao više stati unutra. Glumci su sami radnici, ali koji često nastupaju na pozornici, pa su i u ovom komadu odlično snašli, tim više što su Istrani i Dalmatinici.

Prije prikazivanja je g. Barić prikazao mjesto gdje se događaj odvija i iznio je životopis autora drame, naglašivši da ne može kući u Istru kao ni mnogi drugi koji su morali bježati sa svog rodnog praga.

Kada se zastor počeo dizati, dopirali su u pozornice zvuci »Sliku milu Istre naše«, koju su pjevali pjevački zborovi »Istra« i »Jedinstvo« pod vodstvom svoga zborovodje g. Emila Blaževića.

Lucu je igrala gospodja Lina Kinkela, a njezin suprug Frane je bio režiser. Uz g. F. Čana, direktora drame, on ima najviše zasluga za velik uspjeh toga dana.

Luca (gdje Lina Kinkela) je bila prava istarska žena. Narcito na koncu prve čine, kada ostaje sama i rida od boli, natjerala je svima suze na oči. Zvanić je bio dobar partner Lucin, a Mate je vješto i uvjerenljivo prikazao svoju bol kada je proglašen izdajnikom Gennaro Malandrini (R. Barić iz Pazina) je te večeri prešao i sama sebe. Prava napulitanska skitnica. Na njegove riječi: »Napule bella città, grandiosa città — sala se tresla od smijeha. Istarsku narodnu pjesmu »Oj divojo jabuko

časopisima. Drama »Izmedju četiri zida« je njegov dramski prijedlog, koji je naišao na simpatičan prijem u kazališnim krugovima. Tako je prizvedba djela bila na ljubljanskem kazalištu, a osim Osijeka stavila su ga na repertoar još i kazališta u Mariboru i Skoplju.

DECEMBARSKI BROJ »MORNARA«

Decembarski broj časopisa »Mornar« kojega izdaje i ured

JAVNA GOVORNICA

S ovim brojem otvaramo novu rubriku pod gornjim naslovom. Ti me otvaramo stupce našega lista svima onima koji žele iznijeti svoje poglede na razne probleme u vezi s nama, bez obzira da li se ti pogledi slažu s pogledima koje zastupa Savez i redakcija lista.

Prema tome, svi članci u ovoj rubrići smatraju se ličnim mišljenjem pisca, pa redakcija i Savez ne snose odgovornost za stav i izlaganja u toj rubrici.

To smo uveli radi toga što hoćemo da damo riječ svakom emigrantu kako bi sva mišljenja došla do izražaja. Raspravljati se može o svim problemima, kao na pr. o emigraciji, o vanjskoj politici, o kulturi, o idejnim pravcima, o raznim dogadjajima u svijetu itd. Jedino se neće objavljivati lični napadaji i stvari koje bi mogle doći u sukob sa zakonom. Dopisi mogu biti potpisani ili šifrirani, ali redakcija mora da zna puno ime i prezime pisca. Razumije se, da je urednička tajna zaštićena.

Pri koncu napominjemo da ne pazimo na znanje gramatičkih i pravopisnih pravila. To će ispraviti uredništvo. Time hoćemo dati mogućnost i ONIM EMIGRANTIMA KOJI NISU SVRŠILI ŠKOLE, da iznose svoja mišljenja.

Upoznajmo sami sebe

Kad bi iznijeli sve mane i sve nedostatke, koje su se do sada pojavljivale u životu naše emigracije, ili koje se iz dana u dan pojavljuju, trebalo bi utrošiti mnogo crnila i papira. To bi bio jedan posao, koji se ne bi mogao završiti, jer dok se govor i piše o jednom slučaju, drugi se već pojavio, a treći niče.

Lijepo kaže jedna stara mudra izreka: Upoznaj samoga sebe!

To bi trebalo da vrijeđi i za našu emigraciju. Treba da najprije upoznamo sami sebe, kao ljude i emigrante kao takove. To ćemo moći istom onda, kada budemo uvidjeli i priznali sve svoje pogreške i nedostatke, koje bi nam u budućem morale služiti kao iskustvo, od kojeg moramo zazirati, ako hoćemo dobra sebi i stvari, koju zastupamo.

Mnogo ima takovih mana. Tome se nemojmo najzad ni čuditi, jer i mi smo napokon ljudi, obični smrtnici, i kao takovi skloni više manama nego li vrličnamu, više zlu nego li dobru.

Nedosljednost, to je jedna od tih mana, koja se najviše pojavljuje u našem emigrantskom životu. Mi nismo ustrajni. Prihvativamo li se sa najvećim žarom nečesa, mi ćemo, prema onoj narodnoj: »svako čudo za tri dana«, isto tako brzo ohladiti, kao što smo se za tu stvar isprva oduševljivali, odnosno još prije nego li izvedemo u djelu prvu zamisao, iskršta je već nova ideja, i t. d. Znači, da toj nedosljednosti slijedi druga mana želja za senzacijama. Kako vidimo, jedna mana povlači drugu. I tako u nedogled.

A naše pitanje? Naša stvar, životni cilj naše emigracije? On spava spokojno i stoji na mrtvoj tačci. On čeka nova iznenadjenja, novih senzacija, nove ideje.

Je li baš tako, zapitati će se neko.

Evo. Nedavno je u Sl. Brodu održan Kongres naše emigracije, koji je medju ostalim donio zaključak, da jedna anketa odredi pravac emigrantskoj ideologiji. Čemu? Zar je mi još nemamo? A što je zaključio III. mariborski Kongres? Zar smo morali doživjeti to, da preživjevi IV. zagrebački Kongres, prediamo čutke preko mariborskog i dočekamo V., brodski Kongres, koji će postaviti na tapet ponovo pitanje emigrantske ideologije, iako je to pitanje već odavna skinuto sa dnevnog reda. Dakle umjesto korak naprijed, dva koraka natrag. O tome bi trebalo reći još koju, ali drugom prilikom.

Idimo dalje. Šta je sa emigrantskim omladinskim pokretom? O njemu smo do nedavna čitali i sa simpatijama pratili njegov rad. Očekivali smo mnogo,

nadali smo se mnogo čemu. Svi, koji osjećaju emigrantski, zagrijavali su se budjenjem naše omladine. Nestrljivo i nervozno očekivali smo novih vijesti o tom pokretu. Očekivali smo akciju, program, borbenost, preokret u našim redovima i stvaran rad. Rekoh, očekivali smo, dok se sve nije završilo na nekoliko izleta, predavanja ili sastanaka i usmenih novina. Dalje ni makac. I o tome bi trebalo reći nešto više, ali kasnije.

Na prvi pogled zbilja izgleda, da se traži ideologija, odnosno put, koji bi nas imao dovesti do nje.

Tako bi u stvari i bilo, a što bi bilo i dobro, kada ideologije ne bi imali. Ali, zaboga, ta mi je imamo, ona postoji. To je bar jasno kao bijeli dan. Treba samo preći na stvaran rad i ideologiju sprovoditi u djelu. To je ono, što se hoće, jer ono što danas činimo, to je samo odugovlačenje, a preći na stvar, nikao se ne usuduje. Iznašlanjem novih ideja, ne sprovodi se u djelu jedna zamisao. Tražiti ideologiju, koja već postoji, znači stvarno nemati ideologiju. Ali pošto je imamo, a tražimo je, znači da je nikada nismo ni imali. IV. i V. Kongres nisu nam dakle donijeli ništa novo, već naprotiv dva koraka natrag umjesto korak napred. Kriv zato nije nikao, već svi mi.

Potrebno je stoga, ne sakrivati vlastite pogreške, već na sunce s njima. Upoznajmo sami sebe. Kad smo se tako upoznali, kad budemo otvorili oči i otstranili sve ono što medju nama ne valja i što muti naš rad, tekar onda ćemo moći govoriti o pravom i istinskem emigrantskom radu, o našoj borbi.

Još nešto. Poslije ranijih Kongresa vraćali smo se svojim jedinicama oduševljeni, puni elana i volje za rad. Danas medjutim osjećamo, kao da nas je neko polio hladnom vodom. Ne vide se rezultati (osim onih, koji se nas lično tiču, kao emigranata), ne osjeća se rad. Ono malo pak, što se uradi, sve je prije nego li emigrantski rad.

Ko je kriv? Izvanredne prilike? Uslovni? Mi sam! Mnogo smo propustili, mnogo popustili. Sve nam je preće, na sve smo spremni, svuda nas ima, tamo gdje treba i ne treba. Osjeća se jedna mučna atmosfera, koja nam može donijeti svega, samo ne dobra.

Treba potresti malo našu emigraciju. Treba joj dati injekciju, kao što se daje teškom bolesniku. Injekciju koja će je vratiti život, a ne samo da joj produži život.

Treba mnogo toga. Vrlo mnogo. Ali prije svega, upoznajmo sami sebe!

B. L.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

OB NOVEM LETU

Ljubljana, januarja 1938. (Agis) Prejeli smo sledeći dopis, ki ga dobesedno primašamo:

»Leto 1937. je za nama; minulo je, toda nam brezdomec iz Juliske Krajine ne brez spominov.

Zato se ob koncu tega leta člani »Tabora« u Ljubljani, nahajajoći se u društvenem domu na Viču, čutimo dolzni izraziti zahvalno vodstvu našega društva za neseljeno in požrtvovano delo, katero ima radi nas revnih emigrantov, posebno v zimskem času.

Hvaležni smo dobrovolum in vsem dobrotnikom, ki so nam na kakršnem koli način pomožili, da lahko v prijetnih in toplih prostorijah prebijemo zimsko sezono, ter se tako zdravi in neizčrpni na pomlad podamo po raznih dñih.

Priznamo, da je bilo treba mnogo truda preden se je dom končno dovršilo in mu dalo prijetno lice.

Božične praznike smo praznovali v bratski slogi v splošnem razpoloženju. Naše misli so bile pri naših najdražjih, kateri morda niso mogli praznovati rojstva. Odrešenika kot bi ga radi.

V znak hvalenosti do vodstva našega društva obljudimo, da bomo po svojih skromnih močeh podpirali delo našega vodstva v naših borbi za zboljšanje našega položaja in dosegajo naših skupnih ciljev.

Zelimo naj bi bilo leto 1938. srčno u uspehih našega društva, zato pa se zdržimo ter podajmo si bratsko roke in obljudimo, da bomo složno z ramo po ramu šli naprej od uspeha do uspeha do nam zaželenih ciljev.

Veselo in srčno novo leto 1938. tovarišem ter vsem odbornikom, tovarišicam, tovarišem ter vsem dobrotnikom društva »Tabor«.

Prenočišniki v domu »Tabora« na Viču: Zovič Viktor, s. r., Koler Bojan, s. r., Puntar Angel, s. r., Rupel Viktor, s. r., Kocman Marjan, s. r., Obid Dušan, s. r., Rojc Rafael, s. r., Re-

BOŽIĆNICA »SOČE« V LJUBLJANI
Ljubljana, jan. 1938. — Društvo Soča Matič v Ljubljani je obdarovalo z božičnico 73 družin in izdalo v ta namen iz svoje blagajne nad 4.000 Din. Delilo se je većinoma živila in mnoge družine se je preskelovalo vsača praznike z napotrebnejšimi jedillami. Obdarovalo se je z denarnimi podporami tudi par primorskimi akademikov, ki so zaprosili za društveno pomoč.

Mnoge dobre dele Sočani svojim rođakom in res ginaljiva je njih radostnost v slučajnih dokazivanju potrebe. Vzorno je to prosvetno, socijalno in nacionalno udrževanje primorskikh rođakov in im med ljubljanskimi domačini mnogo prijateljev. Velika je Sočina družina in želimo li najpopoljnije razvoj, kar se po gotovo tudi posrečilo pri njih agilnem delu za blagor svojih brezposelnih in podpore potrebnih rođakov.

PODJELA ZIMSKOG TOPLOG ODIJELA
ISTARSKOJ DJECI U NOVOM SADU

Novi Sad, decembar 1937. — Prosvjetno i potporno društvo »Istra« u Novom Sadu u okviru svoje skromne mogućnosti podijelilo je siromašni dečki istarskih izbjeglica, kao i odraslima, tople zimske odjele i obuću. Preko dvadesetica dečje i odraslih dobili su toplice zimske haljine, svitere, hlače, košulje, kape, čarape i cipele. Pored odijela i obuće, svako dijete dobilo je po jednu kesicu slatkiša.

Za ovo humano djelo neka je velika hvala i naša zahvalnost gg. trgovcima i svima građanima grada Novog Sada, koji su se odazvali našim molbama i dali svoj prilog za našu sirotinju. Posebno pak najtoplje zahvaljujemo članicama Kola srpskih sestara u Novom Sadu, koje su nas u izvršenju ovog humanog djela, odjenuvši desetero naše dečje, mnogo zadužile.

PRESTESNIK MOHOROVIĆ ANTUN
IZ DRUŠTVA »ORJENAK« NOVI SAD

Povodom izlaze saučesca koju je »Orien« uvođio zagrebačkom nadbiskupu g. dru Alojiju Stepincu povodom smrti hrvatske metropolite dra Antuna Bauera, primila je Organizacija zahvalnicu slijedećeg sadržaja:

Novi Sad. Na izrazima saučesca prigodno organizacija »Orien«

»Orien« organizacija jugoslavenskih emigranata iz Istre, Trsta, Gorice i Zadra, dom smrti Preuzvišenoga Gospodina Nadbiskupa Dra Antuna Bauera izvolio je primiti moju srdčanu zahvalu.

DR. ALFRIJE STEPINAC, nadbiskup Zagrebački.

Zagreb, u prosincu 1937.

SASTANAK ČLANOVA NOVOSADSKOG

DRUŠTVA »ORJEM« U ADI

U nedjelju, 19. decembra 1937. održan je u Adi (Bačka) sastanak tamošnjih članova »Orjema« u Novom Sadu, kome su prisustvovali svi tamošnji članovi. Od strane uprave organizacije u Novom Sadu, sastanku je prisustvovao sekretar brat Lujo Juričić koji je prisutstvovalo izložen zadatku organizacije, njen dosadašnji rad i smjernice za budući rad. Zamisljeno je govorio o zadrascima naše emigracije u Jugoslaviji, o položaju našeg naroda u Julijskoj Kraljinici i o aktualnim pitanjima.

Tokom diskusije članovi su se živo interesovali za sva pitanja koja zadiru u našem migrantskim problemima.

Sastanak je u 19.30 na večer otvorio predsjednik g. Valerije Bronzin, koji je u svom govoru iznio historijat organizacije od njenog osnivanja do danas, kao i njene došadane uspjehe.

U drugom dijelu svoga govora iznio je predsjednik g. Bronzin stanje i prilike, pod kojima živi naš narod u Julijskoj Kraljinici. Osvrnuo se na posljednje političke dogodjaje u svijetu i ponovo naglasio stav Organizacije po svima pitanjima, koja zasjecaču naše emigrantske probleme.

Na kraju svog govora iznio je smjernice za budući rad organizacije i program rada za godinu 1938.

Tajnik g. Lujo Juričić podnio je izvještaj o radu Izvršnog publicističkog i propagandnog otsjeka, koji je bio veoma obilat.

U svom govoru referirao je o radu i zaključecima V. emigrantskog Kongresa u Slavoniji.

Zatim je referirao, da je uprava »Istre« povjerila »Orjemu« povjereništvo za list, te su za ovo kratko vrijeme postignuti dobitni rezultati. Naime za 15 dana pretplatila je organizaciju 15 novih pretplatnika ili po jednog novog pretplatnika dnevno. Rad u tom pravcu nastavlja se.

Govorio je i o sastanku koji je 19. decembra održan u Adi.

Blagajnik g. Tihomir Cukon iznio je finansijsko stanje Organizacije.

U diskusiji uzeli su učešća mnogi vidjeljni članovi, a ista je bila bogata i stvarna.

Na kratu je uvođeno više predloga u pogledu propagandnog i publicističkog rada, kao i socijalnog starenja nezbrinutih i besposlovnih emigranata, što je prenušteno izvršnom odboru, da prihvaćene predloge sproveđe u život.

NAŠI POKOJNICI

BARBARA GORTAN

Na sam Badnjak umrla je u Bermudi kraljica Pazina Barbara Gortan, majka direktora Zadružne Sveze u Zagrebu g. dra Vjekoslava Gortana kao i majka utamničenoga Živka Gortana, koji je u procesu Vladimira Gortana osudjen na 30 godina zatvora. Ona je bila baka utamničenoga Vjekoslava Gortana i tetka Dušana Ladavca. Viktor Baćac je sin njene nevjeste. Pokojnica je nećakinja pok. biskupa Dobrile i to kćerka njegovog najmladnjeg brata Bartola.

Herojski je podnijela taj teški udarac što ga je joj je nanjela sudbina i trajno je mislila na nesrećnike. Nedavne vijesti, koje su se u dva maha bile pronijele o oslobadanju utamničenika bile su joj unijele toliko priželjkovanu nadu, da će djeca doći doma. No neostvarene nadu teško su je udarile i ne povoljno djelovale na njezinu bolest i potištenost. Gdjegod je mogla pomagala je, pa je po tome uživala kod svih velikog poštovanje, što se je pokazalo i kod pogreba, gdje ju je veliki broj ne samo suseljana nego i drugih ispratio na groblje na zadnje počivalište kod prošteništva Majke Božje na Škriljinama.

Pokojnica ostavila sinove dra Vjekoslava i Živka, udane kćeri Ladavac i Golob i neudanu kćer Mariju, koja je kuće te dvoje bratove djece. Pokojnicići mir vječni, a ožalošćeno obitelji posebno g. dru Vjekoslavu Gortanu, naše iskreno saučesće.

Mjenjačnica

Ivo N. Dujmović, Sušak
Masarykovo šet., telefon br. 374

Uložnice

svih banaka kupujem i isplaćujem odmah u gotovom.

Kupujem i prodajem sve vrste valuta uz najbolji dnevni tečaj.

SLOVENCIM V ZAGREBU SE PRIPOČA DOMAČE SLOVENSKO PODJETJE
„BRUNSWICK“

Pariski Modelsalon, Ilica 54,
I. kat, ZAGREB

Izdeluje po meri in najmodernejših modelih tvrdke »Brunswick« — Paris vso moško in žensko garderobo po sledenih cenah:

fazona moške obleke Din 350.—, sukne Din 300.—, damskega plaščev (model) Din 200.—, popravila od Din 80.— dalje, obračanje obleke ali sukne Din 250.—.

Naročnike v provinciji na željo posetimo z vzorci, vsa naročila iz provincije za obračanje in modeliranje oblek izvršujemo z obratno pošto.

„PROSVJETA“

KNJIŽARA I PAPIRNICA

JOSIP A. AHMETOVIĆ
SUŠAK

Pisači pribor — najveći izbor i najniže cijene.
Telefon: 373

Galović Juraj

SUŠAK

TELEFON 196. Brzovoj: SVEVOĆE

Uvoz, izvoz južnog suhog i svježeg voća i zemaljskih proizvoda.

**Sapunara
„REČINA“**

Ing. KONRAD MOHOVIĆ

— Sušak —

ZAŠTO MORA SVAKI EMIGRANT BITI PRETPLATNIK „ISTRE“

Jer je to JEDINI LIST, koji štiti interese emigranta.

Jer je to JEDINI LIST, koji izvješće o stanju našega naroda u Italiji.

Jer je to JEDINI LIST, koji informira o društvenom životu emigranta.

Jer je to JEDINI LIST, koji sistematski registrira vanjskopolitičke događaje koji su u vezi s nama.

Jer je to JEDINI LIST, koji sistemski registrira sve kulturne pojave u vezi s nama i sav kulturni rad naših u emigraciji i onih u Julijskoj Krajini.

ZATO MORA SVAKI EMIGRANT BITI PRETPLATNIK „ISTRE“!

SVAKI EMIGRANT MORA BITI PROPAGATOR „ISTRE“!

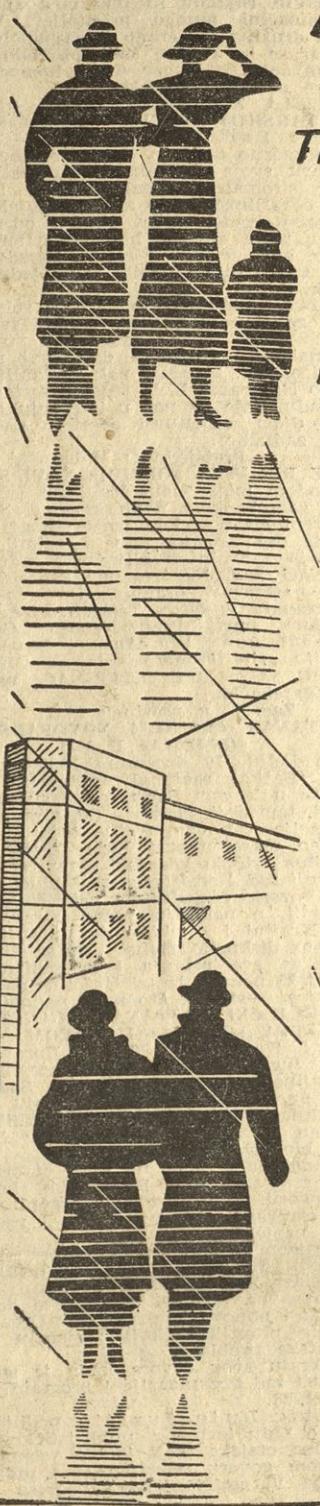
PRIJAVA PREPLATE

Naši čitatelji mogu preplatiti svoje prijatelje na naš list popunivši ovu prijavu. Prijavu treba odreznati i poslati našoj upravi. — Novi preplatnik:
Ime i prezime:
Adresa:
Preplatno se od do
Šaljem preplatu za mjeseci
putem ček. računa Pošt. šted. br. 36.789
Potpis:

TVORNICA FINIH LIKERA
BRAĆA WORTMANN
SUŠAK

FRANJO GAUŠ
trgovina mješovite robe
SUŠAK, Račkijeva 18
Želi sretnu Novu godinu svim svojim cijenjenim mušterijama!

Vi trebate kaljače!

1 TREBATE KALJAČE DA SE NE PREHLADITE

2 TREBATE KALJAČE DA SAČUVATE VAŠE ZDRAVLJE

3 TREBATE KALJAČE DA SAČUVATE VAŠU OBUĆU

4 TREBATE KALJAČE DA NE NANOSITE U SVOJ DOM BLATO I SNIJEG

5 TREBATE KALJAČE ZATO ŠTO ŠTEDITE NOVAC

A UŠTEDIĆETE GA KAD KUPITE KALJAČE KOD NAS

Rata

38152-651

Najbolji prijatelj školske djece za kišne i vlažne dane jesu naše kaljače, koje ne propuštaju vodu ni vlagu. Za male pare sačuvate Vaši malisani svoje dragoceno zdravlje.

Vel. 31 do 34 din. 25.—
„ 35 do 38 din. 29.—

78155-651

Ženske gumene kaljače sa poluviskom petom, sa pojačanim špicvima i rubom, sačuvate Vašu obuću od vlage i blata u snježnim zimskim danima.

98157-660

Elegantne i jake muške kaljače sa specijalnim pojačanim djonom. Čuvaju Vaše cipele od vlage, a kuću od blata.

78655-658

Posljednja novost. Elegantna ženska kaljača. Gornji dio izradjen od lakog elastičnog materijala, te zbog toga neobično udobna pri hodu.

I. R. MILOŠ

Trgovina mješovite robe

SUŠAK

NIKOLA DIKLIC

KAVANA „SARAJEVO“

Stalna večernja glazba

SUŠAK

Račkoga ulica 40

„TIPKA“

Mehanička radionica za pisače, računske i sve ostale uredske strojeve

K. KOVAČEVIĆ

SUŠAK

Strossmayerova 17 — Telefon 19

AGENCIJA ZA PROMET NEKRETNINA, posreduje za kupnju i prodaju, iznajmljivanje stambenih kuća, vila, panzionata, hotela, trgovackih lokala, stanova i t. d. Traži i nudja gradilišta blizu mora i u gradu u svrhe gradnje u Sušaku i okolicu. Vrlo jeftino imade odmah za prodati nekoliko malih obiteljskih kućica sa vrтовima. Informacija FRANE JAGODNIK, SUŠAK, Trg Kralja Aleksandra 2.

Veronika Kamenar

Trgovina mješovite robe

SUŠAK

Istarska ulica broj 7

IVAN LUČIĆ

SUŠAK

Prijestolonasljednikovo šetalište 22

Trgovina drva i svih vrsti ugljena